

Dijver 12
B-8000 Brugge

STICHTING MIDDELEEUWSE Religieuze en Profane INSIGNES
Gooyerdijk 43, NL-3947 NB Langbroek

Dijver 12
B-8000 Brugge

**Congres
'GELOOF & GELUK
Sieraad en devotie in middeleeuws Vlaanderen'
Brugge
26-27-28 oktober 2006
Vriendenzaal, Groeningemuseum**

Van 22 september 2006 tot 4 februari 2007 loopt in het Bruggemuseum – Gruuthuse een imposante tentoonstelling met gelijklopende titel.

In de middeleeuwen waren op kledij gedragen speldjes van groot belang. Priesters, ridders, handelaars, ... iedereen, van keizer tot bedelaar, speldde insignes op. Deze tekens vertelden wie de drager precies was, beschermden hem als amulet, raakten aan de kern van zijn geloof en geluk. Pelgrims waren de meest fervente verzamelaars van deze stukjes symboliek. De tentoonstelling 'Geloof & Geluk' brengt dergelijke kleinoden - alle gemaakt en/of gevonden in Vlaanderen - in dialoog met schilderijen, miniaturen uit manuscripten, gebruiksvoorwerpen en heiligenbeelden.

De tentoonstelling neemt de bezoeker mee naar het middeleeuwse Vlaanderen. Van de late twaalfde tot halverwege de zestiende eeuw verandert de maatschappij ingrijpend tot een verstedelijkte en moderne samenleving. Precies in die ontwikkeling ligt ook de basis voor de enorme beeldcultuur die we nu kennen. Dat zien we bij de mens aan de sieraden waarmee hij of zij zich tooide: van kostbare en veelal unieke juwelen tot in reeksen geproduceerde goedkope volksieraden. Men droeg sieraden als 'tekens', vandaar de benaming 'insignes' of, als het om dure exemplaren gaat 'enseignes'. Uitgangspunt voor de tentoonstelling is de stelling dat de ene mens zijn insigne opspelt met een bepaalde bedoeling, om een boodschap uit te zenden, en dat de ander die boodschap 'lezen' kan. Er speelt zich een visuele communicatie af.

In het kader van deze tentoonstelling organiseren het Bruggemuseum en de Stichting Religieuze en Profane Insignes, i.s.m. de Radboud Universiteit Nijmegen en de Vrienden van Musea Brugge, een congres over hetzelfde onderwerp. De derde dag van het congres wordt in het bijzonder georganiseerd voor amateur-archeologen. Inschrijven voor één dag is mogelijk.

Radboud Universiteit Nijmegen

Met steun van de
Vlaamse overheid

PROGRAMMA

Donderdag 26 oktober 2006 / *geloof & geluk* /

- 11:00–14:00: Ontvangst en Inschrijving – Vriendenzaal Groeningemuseum
- 14:00-14:15: Verwelkoming door Yves Roose [Schepen voor Cultuur en Onderwijs]
Inleiding door Hubert De Witte [Conservator Bruggemuseum]
- 14:15-15:00: **Jos Koldeweij** [Radboud Universiteit Nijmegen, curator tentoonstelling]:
Het project 'Geloof & Geluk'
- 15:00-15:15: *Koffie*
- 15:15-16:30: Vrij bezoek aan de tentoonstelling 'Geloof & Geluk' in het
Bruggemuseum – Gruuthuse
- 17:00: Opening van de tentoonstelling 'Elke dag Wijzer – Brugse almanakken
van de 16de tot de 19de eeuw' in de Openbare Bibliotheek Brugge [De
Biekorf], Kuipersstraat 3, met aansluitend receptie
- 20:00: **laReverdie** / Guillaume Dufay, Missa Sancti Jacobi [Concertgebouw]

Vrijdag 27 oktober 2006 / *andere middeleeuwen* /

- 9:30-10:15: **Malcolm Jones** [University of Sheffield]:
The Other Middle Ages: Re-Membering Medieval Art
- 10:15-10:30: Vragen en forumdiscussie
referenten: **Raymond Van Uytven** [Emeritus hoogleraar Geschiedenis
aan de universiteiten van Antwerpen en Leuven], **Joris Capenberghs**
[Museum Brugge, Hospitaalmuseum], Hubert De Witte, Jos Koldeweij
- 10:30-11:00: *Koffie*
- 11:00-11:25: **Marjolijn Kruij** [Radboud Universiteit Nijmegen]:
Pelgrimstekens in Besloten Hofjes
- 11:25-11:50: **Hanneke van Asperen** [Radboud Universiteit Nijmegen]:
Insignes, geschilderd, geplakt of genaaid in Vlaamse gebedenboeken
- 11:50-12:15: **Elly van Loon** [Museum Het Land van Thorn]:
Pelgrimstekens op luiklokken
- 12.15-12.40: **Katja Boertjes** [Radboud Universiteit Nijmegen]:
Pelgrimssouvenirs met inhoud, ampullen uit heilige oorden

12:40-13:00: Vragen en forumdiscussie (referenten, zie hiervoor)

13:00-14:00: *Broodjeslunch*

14:00-14:45: **Jos Koldeweij** [Radboud Universiteit Nijmegen]:
Brugge als pelgrimsstad

14:45-15:30: **Noël Geirnaert** [Stadsarchief Brugge]:
De Adornes als familie van pelgrims

15:30-16:00: *Koffie*

16:00-16:30: **Marnix Pieters** [Vlaams Instituut voor het Onroerend Erfgoed]:
Insignevondsten uit Walraversijde

16:30-17:00: **Arnaud Tixador** [Ville de Valenciennes]:
Enseignes sacrées et profanes découvertes à Valenciennes

17:00-17:30: Vragen en forumdiscussie (referenten, zie hiervoor)

Zaterdag 28 oktober 2006 / *metaal gedetecteerd* /

“Gelet op de momenteel weinig overzichtelijke situatie wat betreft het onderzoek met metaaldetectoren en de onduidelijkheid over de actieve spelers in het veld, neemt de Afdeling Monumenten en Landschappen (in nauwe samenwerking met het VIOE en de provinciale archeologen) actief deel aan een werkgroep rond metaaldetectie in Vlaanderen. Bedoeling is om een open gespreksplatform te creëren met de talrijke Vlaamse verenigingen van detectoramateurs. Knelpunten tussen amateurs en professionele archeologen worden besproken en er wordt gezocht naar mogelijkheden tot samenwerking. Een goed afgebakende structurele samenwerking kan een basis vormen voor een toekomstige decreetwijziging die het beoefenen van metaaldetectie in Vlaanderen legaal maakt.” Uittreksel uit de Beleidsnota 2004-2009 van Dirk Van Mechelen [Vlaams Minister van Financiën en Begroting en Ruimtelijke Ordening]

In de loop van de dag kan iedereen terecht bij de organisatoren voor vragen i.v.m. eigen insigne-vondsten en voor melding van nieuwe vondsten

8:30-9:30: Inschrijving en ontvangst (met koffie)

9:30-9:35: Verwelkoming door Hubert De Witte [Conservator Bruggemuseum]

9:35-9:50: **Jos Koldeweij** [Radboud Universiteit Nijmegen]:
Insignes: signaal of souvenir?

9:50-10:10: **Hubert De Witte** [Bruggemuseum]:
De insignes van het Bruggemuseum

10:10-10:30: **Peter Van den Hove** [Vlaamse Overheid, Agentschap R-O Vlaanderen, Onroerend Erfgoed]:
Voorstellen tot wijzigingen in de Archeologische wetgeving

10:30-11:00: *Koffie*

11:00-11:30: **Hans Janssen** [Stadsarcheologie 's-Hertogenbosch]:
's-Hertogenbosch 1996-2005 Opgraving Burg. Loeffplein – A2-
gronddepot / De officiële archeoloog en de amateur-archeoloog:
samenwerking of controversie?

11:30-12:00: **Luc Beeckmans** [Archeologische Werkgroep Geraardsbergen]:
Sint-Adrianusabdij en productieafval van een gieterij...
Els Smeets [Radboud Universiteit Nijmegen]: Adrianus-insignes

12:00-12:10: **Willy Piron** [Radboud Universiteit Nijmegen]:
De Kunera-pelgrimsteken-databank on-line: update naar 15.000 stuks
(nu met de volledige Kurt Köster Pilgerzeichenkartei)

12:10-12:20: **Dory Kicken** [Stichting Middeleeuwse Religieuze en Profane Insignes]: na
de boeken Heilig en Profaan I en II: op weg naar Heilig en Profaan III

12.20-12.35: **H.J.E. van Beuningen**, [verzamelaar en deskundige laatmiddeleeuwse
insignes; oprichter Stichting Middeleeuwse Religieuze en Profane
Insignes]:
Verzamelen en uitdragen van kennis

12:35-13:00: Vragen en forumdiscussie
referenten: **Bieke Hillewaert** [Stadsarcheologie Brugge], Peter Van den
Hove, Hans Janssen, H.J.E. van Beuningen, Jos Koldewij, Hubert De Witte

13.00-13.50: *broodjeslunch*

Groep 1 (alleen ingeschreven op zaterdag 28/10/2006):

14:00-14:45: **Jos Koldewij** [Radboud Universiteit Nijmegen]: Inleiding op de
tentoonstelling 'Geloof & Geluk'

14:45-16:30: Vrij bezoek aan de tentoonstelling 'Geloof & Geluk' in Bruggemuseum –
Gruuthuse

16:30-17:00: Bezoek aan het Sint-Janshospitaal, één van de vier Brugse
pelgrimsoorden

Groep 2 (deelnemers aanwezig sinds 26 of 27/10/2006):

14:00: Vertrek Brugse Pelgrimstocht (te voet!)

14:30-15:00: Bezoek aan Onze-Lieve-Vrouw ter Potterie

15:15-15:45: Bezoek aan de Jeruzalemkapel

16:00-16:30: Bezoek aan de Heilig Bloedkapel

16:45-17:00: Bezoek aan het Sint-Janshospitaal

Aansluitend voor alle deelnemers:

17:15-18.30: Afsluitende drink op de zolders van het Sint-Janshospitaal